

Cájáhusrahpa miin johtui

2017-02-03

© Ávvir

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra

Retriever eller den enkelte utgiver.

Read article by clicking here.

24 nr. – bearjadat, guovvamánu 3. b. 2017 - 10. JAHKEGEARDI NOK 30,-

SÁMEGIEL ODASAVIISA
Ávvir

Čuođi jagi leat vássán dan rájes go Máttasámi politihkalaš sámgár Elsa Laula Renberg čohkkii buot sápmelaččaid Troandimii riikačoahkkimii. Dál čoahkkanit fas sámit miehtá riikka čalmmustahttit ja ávvudit su ángiruššama.

*Sámi
vuogina*

čoahkkana vuot Tráantii

Čájáhusráhpamiin johtui

Lávvardaga guovvamánu 4. beavvi vulget Tráante 2017 doalut johtui čájáhusráhpamiin Duedtie/Duodji/Duodje Sverreborg museas. Sotnabeavvi leat eambo čájáhusráhpamat. «Hvem eieren historien», dahje sámegillii «gii eaggáduššá historjá». Čájáhus lea tekstejuvvon máttasámegillii, dárogillii ja eangalasgillii. «Elleve samiske tidsbilder», 11 sámi áigegova, lea čájáhus oktanuppelot sámi birra, mas 30 olbmo muitalit iežaset eallimas. «Nango/Lorås/Pedersen/Hætta» čájáhus lea sámi dáidagis man Mathis Nango, Gerd Anti Lorås, Hilde Skancke Pedersen ja Kenneth Hætta leat hábmen. Synnove Persena čájáhusráhpamis oaidnit čájáhusas «Show Me Colour», mas Persen leamaš mieldie. Čájáhusas oassin lea neaktin, teaksta, jietna, akšuvnnaht ja musihkka. Áigemátki lea čájáhus mas lea dálááigge sámi dáidda ja man Sámi Dáiddačehpiid Searvi lágida. Dasa lassinn lágduvvo konsearta Anders Sunnain ja Sofia Jannokiin.

Bivnnuhis «Sameblod»

Sotnabeavvi guovvamánu 5. beavvi čájehuvvo maid Lullisámi filbma «Sameblod», dahje Sámevarra, man nuorra filbmadahkki Amanda Kernell lea buvttadan ja vuittii gieskat báikkásumiid máilmmi boarráseamos filmafestivalas Venezias Itálias, gos filmmas maid lei premieara borgemánus diibma. «Sameblod» filbma lea doloh áiggi birra, gos dutkit bohte sámii dutkat, ja mihtáidalle sápmelaččaid. Filmmas lei maiddá Amerihkká premieara Toronto filmafestivalas borgemánus. Filmmas oahpásnuvvat oappázagaiguin geat vázziba skuvllas ja orrua internáhtas. Kernell lea ovdal čállán ja rešisseren olu oanehis filmmaid, muhto «Sameblod» lea Kernell vuosttaš guhkesfilbma. Filbma čájehapmi Tráante doaluin sotnabeavvi lea jo vuovdon, iige oacčo šat oastit bileahtaid.

Guovdageainnu stuimmiid muitalusat:

Beroštahttet ain

«Fra Kautokeino til Kalvskinnet» kámmárčájálmassii leat vuovdon buot bileahtat, mii lea muitalus nissoniid vuorbbi birra, geat šadde Troanddima ránggástusvissui Guovdageainnu stuimmiid okta-vuodas.

Guovdageainnus Kalvskinnet báikái lea muitalus nuorra Guovdageainnu nissona Elen Aslakdatter Skum birra, gii 18-jahkásažžan náitalii Mathis Hættain Guovdageainnu kirkus. Muitalus guoskkahii garrasit Marit Selfjorda, gii lea rešisseren čájálmasa ja lea geavahan measta 20 jagi háhkát dieđuid muitalusii.

– Mun lean beroštan Elena eallimis ja lean hirbmat ilus ja rámis, go vuosttaščájálmassii leat jo vuovdan buot bileahtaid mánga vahkku ovdal čájálmasa, mii čájehuvvo báikkis gos son čadahii iežas ránggástusa ja maiddá lanjas gos čohkkái juohke sotnabeavvi 13 jagi, dovddasta Selfjord.

Garra muitalus

Čájálmás, mii čájehuvvo vida geardde Tráante doaluid okta-vuodas, lea muitalus nuorra Elen Aslakdatter Skum birra, go son náitalii Mathis Hættain. Muhtin jagiid manñel rieggádahtii son vihitta máná ja daiguin hávdádan njeallje. Čájálmásas gullat sihke dáro- ja ruotagiela.

Seammás juogadii su isit vuorbbi mánggain earáin sápmelaččain ja darvánii jugešvuhtii, gávepmá krámbuvddas. Ovdal go 1851 geasi, jagi ovdal Guovdageainnu stuimmiid, nagoda Mathis ovttas mángasiin earáin beassat eret viinni fámus ja nu móránedje.

Ovttasráđiid eará nuorra sápmelaččaguin «Morránan» searvegoddejoavkkus, vuostalaste Ruota-Norgga eiseválddiid, mat vealahedje sápmelaččaid. Suoidnemánus seamma jagi manne sii miellačájehapmái Skiervá kirkui ja stáhta čadahii diggemearrádusa, mas duogštedje buot Elena ja Mathisa bohccuid ja nu maiddá sudno eallinvuodu. Dasa lassinn dubmejuvuiga goappašagat giddagassii.

Mearkkaša ollu

Elen ii goittot ide giddagassii ja politijat ohcagohtet su. Politijasoaiddáhtat oaguhit su miehtá duoddara, muhto su várjalit iežas

oskuustibat ja su gohčodišgohtet Nieida-Márján.

1852 čavča šadda báhtareapi beare lossadin móránan jovkui ja skábmamánus čadahuvvojit beakkán Guovdageainnu stuimmit, mii šattai garra dáhpáhussan ja mii ain boktá garra dovduid. Golmmas ožžo jápminduomu. Elena sivijsot, Aslak, steaviduvvui ovttas Mons Sombyin, go fas Elena jápminduopmu molsojuvui ránggástusvissui go fas Elena jápminduopmu molsojuvui ránggástusvissui go fas Elena jápminduopmu molsojuvui ránggástusvissui.

Golmmain earáin nissoniin sáddejuvui Elen Troanddima Ránggástusvissui, mii lei Kalvskinnet nammasaš báikkis Troanddimis, go fas buot almmáiolbmot čohkkájedje Akershus nammasaš báikkis.

– Muitalus guoskkaha mu nu isorasat ja mearkkaha duodaid ollu, ahte mii beassat čájehit ja muitalit oasi Troanddima sámi historjás, dadja Selfjord.

Vuodđun čájálmassii

Buohcciviesu páhppa Frederik Storm lei sielu dálkkodeadjiin fággaide ja beavegirjiid ja čállostid vuodul lei Elen sakka skurtnjagan, iige háliidan álggos hállat páhpain. Storm lei garrasit beroštuvvan gievrras ja nuorra nissonis, gii loahpa loahpas fertii ohtat golbmii árpmihuvvot Elena, ovdal go 13 jagi manñel beasai máhccat ruoktot, manjimás oasálastin Guovdageainnu stuimmiin.

– Leatge páhpa ja Elena sággatallamat mat leat vuodđun olles kámmárčájálmassii. Mii geavai ja daddjui sudno sággatallamiin, mii bissehii Elena vuolláneamis. Ledje go dat njealle mánahávdái Guovdageainnu kirkoatnamis ja maiddá áidna bárdni gii vurdhii su. Dan mii eat goassige beasa diehtit, muhto veahá hutkáivuođain, musihkain ja téahtera veahkkeneavvuin lea min ulbmil ahte čájálmás galgá eláskahitit muitalus, loahpaha Selfjord.

Háliidui váldit badjelasas

Rešissevara Marit Selfjord muitala iežas darvánan muitalusii jo

HÁRJEHALLAMIN: Anna Sundström Otervik lea Jámtlánddas eret ja neaktá vuodduid (duogábealde) lea sihke ilus ja rámis go vuosttaščájálmassii, mii lea sotnabeavvi guovvamánu 4. beavvi.

20 jagi áigi, iige leat nagodan dan bidjat eret, ovdal go šattai čájálmassan.

– Jurdda lea beassat čájehit čájálmasa Davvi-Norggas ja Ruotas maiddá, lea goittot stuorra niehku midjiide. Čájálm-

mas leat maiddá giehtagirjiit, main čájálmás lea tekstejuvvon eangalasgillii ja maiddá máttasámegillii, dadja son. Selfjord muitala su «darvánan» muitalusii 20 jagi áigi, go komponista John Persen, gean

Sámi historjijálaš dáhpáhusat 1917-2017

<ul style="list-style-type: none"> • 1959 «Sámiid Litto» vuodđuda Anára sámemusea ja rahpá olgomusea 1963 Anáris. • 1960 Kárášjohkalaš Per Hætta (1912-1967), almmuhii skearru «Joiker ved Per Hætta». Luodit gulloget dávjji but sámerráđio sáddagin. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1966-1981 Skattefjellsmálet diggi Ruotas. Ruota Alimus Riekti celkkii ahte stáhta oamasta eatnama, muhto máttasápmelaččain lea árbevirolaš boazoguođohanvuogatvuohta. • 1967 Suorradiggi mearrida ahte sápmelaččain lea vuogatvuohta oázžut 	<ul style="list-style-type: none"> oahpahusa sámegillii ja sámegielas. • 1968 Sámekonferenssa Heahtás. • 1968 Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR) vuodđuvuo. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1968 Nils-Aslak Valkeapää / Áillohaš (r.1943-2001) almmuhii EP-skearru «Joikkuja 10». • 1968 Stáhta boazodoalloskuvla ášahuvui gilvagardeoaħpposkuvlii olgobealde Harstad. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1968 Norgga eiseválddit mearridit buodđut Áltta-Guovdageainnu čázadaga ja dulvadit Máze. • 1969 Kárášjoga Gymnasaluohkát main lea sámegiella álggahuvvui. Dál Sámi Joatkkaskuvla Kárášjogas.
--	--	--	---	---